

УДК 82.09:929*Чугуй
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-21>

Ірина ФЕСЕНКО,
orcid.org/0000-0001-8340-2192
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецтвознавства та кафедри філології
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) spring2007@ukr.net

ОБРАЗ ЧУГУЯ-ДРАМАТУРГА: У ПОШУКАХ БІОГРАФІЧНИХ ФАКТІВ

У статті висвітлюються біографічні факти сучасного українського драматурга Олексія Чугуя, зокрема акцентується увага на багатогранності його таланту як учителя, літературознавця, драматурга. Розкрито секрети його педагогічної майстерності, що полягають передусім у виразній, емоційній методиці викладання, сценічному темпераменті, творчій енергетиці, щирому гуморі, високій професійності, безмежній відданості обраній справі та особливій любові до студентів.

Зосереджено увагу на інтересах Олексія Чугуя до театрального мистецтва, зокрема зазначається, що він брав активну участь у концертах сільських аматорських колективів, декламуючи художні твори, а також заявив про себе як неперевершений актор аматорських колективів, зокрема студентських.

Говорячи про педагогічний талант драматурга, акцентується на тому, що Чугуй, перебуваючи на посаді викладача, а згодом і доцента кафедри історії української літератури, виконував чимало громадських доручень, зокрема певний час виконував обов'язки завідувача кафедри історії української літератури та декана філологічного факультету Харківського університету. Завдяки його зусиллям в університеті розпочали наразі функціонувати відділення журналістики та класичної філології. Однак улюбленою була все таки викладацька робота, безпосереднє спілкування зі студентською молоддю. Зазначається, що О.П. Чугую подобалися всі види навчально-виховного процесу: підготовка і читання лекцій, практичні заняття в аудиторії та за її межами, особливо так звана фольклорна практика.

Визначено коло наукових інтересів, що фокусуються навколо знакових постатей в історії української літератури – І. Карпенка-Карого, Т. Шевченка, Г. Квітки-Основ'яненка та О. Гончара. Закцентовано увагу на тому, що біографічні факти Чугуя-драматурга є найкращим коментарем до його драматургічних творів, а відтак допомагають глибше з'ясувати художню своєрідність п'єс та створити цілісне уявлення про авторську картину світу.

Зазначається, що Олексій Чугуй успішно поєднував викладацьку та наукову роботу з художньою творчістю, зокрема він заявив про себе як про неперевершеного драматурга на літературній ниві. Підкреслено провідні напрямки його драматургічного дискурсу, зокрема політичний, біографічний та експериментальний.

Ключові слова: біографічні факти, багатогранність таланту, педагогічна майстерність, науковий доробок, драматургічний дискурс.

Iryna FESENKO,
orcid.org/0000-0001-8340-2192
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Art History Department and the Philology Department
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) spring2007@ukr.net

THE IMAGE OF CHUGUY-DRAMATURG: IN SEARCH OF BIOGRAPHICAL FACTS

The article highlights the diversity of Alexei Prokopovich Chuguy's talent as a teacher, literary critic, playwright. Secrets are revealing his pedagogical skill, which are primarily shown in expressive, emotional teaching methods, stage temperament, creative energy, sincere taste of humor, high professionalism, boundless devotion to the chosen case and special love for the students.

Despite the fact, that literary work of O.P. Chuhuy has already become an object of scientific research by A. Novikov, T. Kononchuk, T. Virchenko, O. Telechova, I. Kurilenko and others, biographic discourses still remains unnoticed by literary critics.

The article focuses attention on his interesting in theater art, in particular he was actively involved in concerts of rural amateur groups, performing his reading of artistic works and also declared about himself as an unrivaled actor of amateur groups, in particular, student groups that performed at the theatrical productions by classics of Ukrainian literature and their plays. Speaking about the Alexei Chuguy's pedagogical talent, the article is stating that Chuguy performed a lot of public tasks, in particular he was dean's deputy director of the philological faculty, when he was a teacher and subsequently was assistant professor of faculty of Ukrainian literature history. There was defined range of scientific interests focused on iconic figures in the history of Ukrainian literature like I. Karpenko-Karyi, T. Shevchenko,

G. Kvitka-Osnovyanenko and O. Gonchar, writers whose works he admired through his life and who contributed the formation of his aesthetic tastes, love for art in general, words in particular and the choice of a philologist's profession.

It was noted that Alexei Chugyu successfully combines teaching and scientific work with artistic creativity, in particular he declared about himself as an unrivaled playwright in the literary field. There were emphasized main directions in dramatic discourse, in particular political, biographical and experimental ones. Also there were emphasized that Chugyu-playwright is focus on child characters psychology. Admiring the puppet theater as a kind of comedy development of reality, Alexei Prokopovich carried out his own artistic experiment, which gave plays for young readers and spectators as a result.

Key words: *versatility of talent, pedagogical skill secrets, scientific achievements, dramatic discourse.*

Постановка проблеми. Останнім часом у літературознавстві значно посилюється інтерес до вивчення життєвого і творчого шляху того чи іншого письменника. Насамперед це пояснюється тим, що біографічні факти визначних майстрів слова є найкращим коментарем до їхніх творів, а відтак допомагають створити цілісне уявлення про авторську картину світу. Зважаючи на актуальність проблемного поля сучасного літературознавства, з'ясуємо біографічні факти сучасного українського драматурга Олексія Чугуя, творчість якого на сьогодні все більше і більше привертає увагу читацької аудиторії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що нелегке, але творчо-змістовне життя і численний творчий доробок Олексія Чугуя у різний час досліджувало чимало науковців, зокрема А. Новиков (Новиков, 2013: 11-13), Т. Конончук (Конончук, 2015: 15), Т. Вірченко (Вірченко, 2012: 15), О. Телехова (Телехова, 2019: 30-34), І. Куриленко (Куриленко, 2019: 35-39), Р. Тхорук (Тхорук, 2003: 417-429) та інші. Утім ґрунтовних наукових студій, в яких би детально був змальований образ Чугуя-драматурга в контексті біографічного дискурсу, ще не маємо.

Мета статті — дослідити життєпис сучасного українського драматурга Олексія Чугуя – його світогляд, мораль, уподобання, темперамент, – що, власне, й буде слугувати своєрідним ключем до його творчості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Народився Олексій Прокопович на початку 1935 року в хуторі Чугуї, що належав до Подільської сільської ради Великобагачанського району Полтавської області, яка була колискою для багатьох видатних діячів української культури – Івана Котляревського, Панаса Мирного, Олеся Гончара та інших.

На той час українське село ще тільки оговтувалося від голодомору 1932–1933 років та політичних репресій, що його супроводжували. Це позначилося й на реєстрації новонародженого, яка відбувалася в сільраді 29 січня. Батьки побоюлися зізнатися, що немовля з'явилося на світ Божий на Різдво Христове, тому днем народження став день реєстрації.

Олексій був четвертою дитиною в родині Прокопа Яковича та Євдокії Андріївни, які не так давно стали (всупереч своєму бажанню) членами так званого колективного господарства. Адже саме під час виснажливої праці на колгоспному полі Євдокія Андріївна ще до народження Олексія втратила здоров'я. Незважаючи на це, вона докладала максимум зусиль, щоб її малюк став на ноги. Допомогала їй у цьому вся родина, в якій завжди панувала дружба, взаємоповага і взаємопідтримка.

Завдяки цим якостям вдалося перебороти усі труднощі, особливо в роки Другої світової війни, з якої Прокіп Якович повернувся інвалідом третьої групи, а отже, міг виконувати лише полегшену роботу. Оскільки оплата за трудовні в колгоспі, як і раніше, не давала змоги для нормального існування, Прокіп Якович і Євдокія Андріївна додатково займалися пошиттям взуття та одягу в домашніх умовах. І все одно зароблених коштів таким способом не вистачало на всі потреби, особливо для підготовки Олексія до школи, який виявляв неабияке прагнення до пізнання навколишнього світу. Тож відвідувати навчальний заклад, який знаходився в селі Подолі на п'ятикілометровій відстані від Чугуїв, вдалося лише з середини навчального року.

Олексій закінчив перший клас (і всі наступні шість) із похвальною грамотою. Він завжди брав активну участь в усіх творчих заходах, особливо в літературних конкурсах і театральних постановках. Нерідко у святкові дні йому доводилося виступати з декламуванням віршів перед дорослими на клубній сцені. Уже в стінах школи № 1 була особлива любов до літератури. Він не тільки читав більше творів, ніж рекомендувалося програмою, а й робив за дорученням учителів огляд новинок літератури для однокласників. І все ж, незважаючи на успіхи в навчанні, Олексій ніколи не намагався протиставити себе іншим, навпаки – завжди допомагав тим, кому важче давалися науки.

Звичайно, на формування світогляду Олексія впливала не лише школа, а й те оточення, в якому перебував учень у позашкільний час, передусім звичайні мешканці хутора Чугуї, в якому ще збе-

рігалися багаті культурні традиції українського народу, знання та об'єктивна оцінка основних подій його історії, зокрема фатальних наслідків Полтавської битви і так званої Великої Жовтневої соціалістичної революції, особливо пісня здійснення голодоморів 1932–1933 та 1947 років.

Радість, пов'язана з успішним закінченням семирічки, одразу зникла після усвідомлення неможливості продовжити навчання. Адже середня школа знаходилася в селищі Білоцерківка – на відстані 15 кілометрів від хутора Чугуї. Не прийняли документів і в Сорочинському педучилищі, оскільки квота для відмінників, яких зараховували без екзаменів, на момент появи Олексія була вже заповнена. Залишалася єдина можливість для продовження навчання – завербуватися на роботу у велике місто, де поряд із заводами були гуртожитки та вечірня школа. Вибір впав на Краматорськ, оскільки там працював земляк, який погодився взяти під опіку юного випускника Подільської семирічки. Почалася інтенсивна підготовка.

Однак ситуація несподівано змінилася в кращій бік. Річ у тім, що за успішним навчанням Олексія уважно стежив його дядько – Іван Андрійович Титаренко – директор середньої школи №1 міста Зміїова, що на Харківщині. Порадившись із дружиною – Парасковією Григорівною, яка теж працювала в цій школі, вони запросили Олексія продовжити навчання у вищезгаданій десятирічці. Зауважимо, що це був не єдиний благородний вчинок Івана Андрійовича та його дружини. Вони допомогли вижити в роки голодоморів (а також одержати освіту) багатьом своїм родичам, зокрема – Андрію, Лідії та Володимирі. Більше того, очолюючи дитбудинок безбаченків у передвоєнний період, Іван Андрійович не гірше, ніж Антон Макаренко, зумів усім вихованцям дати освіту, відкрити дорогу в нормальне життя. Не залишилися без допомоги і ті, хто перебував у дитбудинку в часи наступу гітлерівської армії. Завдяки зусиллям Івана Андрійовича та очолюваного ним педколективу, всі діти були евакуйовані в Казахстан. Повернувшись у Зміїв після його визволення, Іван Андрійович доклав чимало зусиль, щоб середня школа № 1 почала знову функціонувати, обслуговуючи випускників семирічок майже всього району.

Ставши фактично членом директорської родини, Олексій добре усвідомлював необхідність поводити себе і навчатися так, щоб не одержувати зауважень із боку учительського колективу. І це йому вдалося без особливих зусиль. Через три роки (в 1955 р.) Олексій закінчив Зміївську

середню школу № 1 із золотою медаллю. Подібну старанність виявляв він також при виконанні будь-яких робіт, яких потребувало домашнє господарство, зокрема купівля продуктів у магазині, заготовка дров на зиму тощо.

Для одержання вищої освіти було обрано Харківський державний університет, зокрема українське відділення філологічного факультету, вступ без екзаменів до якого забезпечила золота медаль. Однак навчально-виховний процес розпочався не в аудиторіях, а на полях Запорізької області, колгоспи якої потребували додаткової робочої сили для збирання врожаю, переважно кукурудзи. Оскільки відтік мешканців села в міста продовжувався через погіршення умов праці та низької оплати, примусове використання студентської робочої сили стало нормою, яка одержала назву «третього трудового семестру». Це була вигідна для колгоспів дармова робоча сила, яка не вимагала оплати за результати своєї праці, задовільнившись лише безкоштовним харчуванням. Щоправда, були й винятки: якщо студент мав бодай невеликий досвід виконання іншого виду роботи, наприклад, тракториста або його помічника, з ним укладали усний договір і оплачували результати праці належним чином. Олексій згодився на виконання ролі помічника тракториста. Це дало йому змогу, повернувшись у Харків, купити на зароблені гроші костюм, перший у своєму житті.

По завершенні трудового семестру, який тривав не менше місяця, одразу розпочалися заняття, бо треба було встигнути виконати навчальну програму, яку не дозволялося скорегувати навіть у зв'язку з поїздкою в колгосп. Розпочалася напружена праця по освоєнню наукових знань: у першій половині дня – в аудиторіях, у другій – в бібліотеці, а ввечері – в гуртожитку.

Бажання вчитися було настільки великим, що втома не відчувалася. Сприяло тому і те, що більшість лекцій, особливо зі спеціальних дисциплін, читалися на надзвичайно високому рівні. Адже на той час в університеті викладали такі відомі вчені, як: А. Ніженець, П. Вербицький, М. Наконечний, М. Баженов, О. Фінкель та багато інших відомих учених-філологів.

Першу екзаменаційну сесію вдалося скласти на «відмінно» і «добре», що давало право одержувати стипендію і в наступному семестрі. Щоправда, її ледь вистачало лише на харчування. Решту потреб (купівля книжок, відвідування кіно, театрів і т. ін.) доводилося фінансувати за рахунок підробітку репетиторством. Утім, незважаючи на надзвичайну зайнятість, студенти все одно

знаходили час для задоволення своїх культурних потреб. Вони переглядали вистави не тільки харківських театрів, а й тих акторських колективів, які гастролювали в цьому місті, особливо столичного – київського. Майже всі прем'єри вистав і нових фільмів обговорювалися в стінах університету з участю акторів та режисерів, а іноді й авторів п'єс. Існувала своя (факультетська) стінгазета, аматорські драмколективи і навіть спілка письменників-початківців.

Отже, життя було цікавим і повнокровним. Шкода тільки, що п'ять років пролетіли як одна мить. Настав період вибору своєї стежки в подальшому житті. Незважаючи на запрошення редакції харківського радіо, де Олексій успішно пройшов практику, ректорат зобов'язав їхати працювати в школу, відповідно до вимог Міністерства освіти. Вибір припав на Макіївку, оскільки це було єдине місто, яке виставило вакансії викладача української мови і літератури в школі робітничої молоді, в якій виявив бажання працювати випускник. Отже, Донбас знову манив до себе уродженця мальовничої Полтавщини.

Дирекція і колектив Макіївської школи робітничої молоді прийняв Олексія досить привітно, одразу влаштувавши його в гуртожиток Труболиварного заводу, більшість молоді якого навчалася саме в цій школі. Звичайно, загазоване повітря того краю не додавало позитивних емоцій, але Олексій зумів призвичаїтися і до тих умов, щоб гідно відпрацювати обов'язковий трирічний термін. Окрім викладацької роботи, яка одержала високу оцінку учителів та учнів, випускник Харківського університету багато працював над собою, продовжуючи писати художні твори. Саме в цей період у заводському будинку культури силами аматорського колективу була здійснена постановка його першої комедії «Буйнокрили», що надихнуло на написання нових п'єс.

Однак не лише літературна творчість приваблювала Олексія. Паралельно з нею він займався науковою, продовжуючи дослідження драматургії І. Карпенка-Карого, розпочате ще в стінах університету, особливо після того, як став аспірантом-заочником кафедри української літератури філологічного факультету. Саме це й зумовило його повернення до Харкова після трьохрічного перебування в Макіївці, незважаючи на прохання районного відділу освіти залишитися назавжди в цьому місті. Це він, готуючи резерв на заміщення посад директорів шкіл, ініціював вступ випускника Харківського університету до лав Комуністичної партії, всупереч його небажанню, оскільки авторитет цієї партії уже в ті часи почав різко падати, осо-

бливо на Донбасі, партійна еліта якого відверто демонструвала своє нахабство і безкультур'я. Так, секретар райкому під час затвердження кандидатом у чини КППС Чугуя звинуватив його в розпусті, мотивуючи це тим, що юнак не був одруженим. Однак члени бюро виявилися мудрішими і більшістю голосів підтримали молодого вчителя.

У Харкові Олексій знову влаштувався в школі робітничої молоді, що знаходилася в Червонозаводському районі, оскільки це полегшувало розв'язання житлової проблеми – одержання місця в гуртожитку. Успіхи молодого викладача тут теж одразу помітили, довантаживши його обов'язками парторга школи. Через рік секретар Червонозаводського райкому партії запропонував обійняти посаду інструктора відділу агітації й пропаганди, пообіцявши розв'язати квартирне питання, а після захисту кандидатської дисертації відпустити на викладацьку роботу в університеті. Вибору не було. Зіграло тут свою роль і прагнення глибше пізнати життя, оскільки Олексій продовжував писати художні твори, шукаючи найвиразніші для цього характери і ситуації. Він швидко освоїв специфіку роботи інструктора, відповідального за якість навчально-виховного процесу в школах і технікумах району (вищих навчальних закладів там не було). За період своєї діяльності в ролі інструктора Олексій не тільки завоював високий авторитет у педагогічних колективах району, а й успішно захистив науковий ступінь кандидата філологічних наук. Однак залишатися на партійній роботі не було анінайменшого бажання, тим більше, що в партійній структурі все частіше починала проникати корупція, грубість і розпуста. Секретарі змінювалися один за одним, але ситуація не покращувалася. В ідеологічній роботі наголос робився на необхідності боротьби з так званим буржуазним націоналізмом та космополітизмом, яких насправді в районі не було. Навпаки помітними були прояви великодержавницького шовінізму. Спроби довести бодай у делікатній формі цю істину викликали лише підозру та посилили бажання перейти в університет, особливо після одержання диплома кандидата філологічних наук.

Райком виконав свою обіцянку, і на початку 1972 року Олексій був обраний на посаду викладача кафедри української літератури Харківського університету. Тут теж одразу добре навантажили молодого кандидата наук, уже через півроку доручивши йому виконувати обов'язки заступника декана філологічного факультету, а пізніше – й секретаря партбюро. Цей тягар довелося виконувати неодноразово і в наступні роки, оскільки на цю посаду старалися обирати

людей, які користувалися належним авторитетом у колективі. Цією ж особливістю пояснюється і доручення Олексію Прокоповичу виконувати певний час обов'язки завідувача кафедри української літератури та декана філологічного факультету. Завдяки його зусиллям в університеті розпочали нарешті функціонувати відділення журналістики та класичної філології.

Однак улюбленою була все таки викладацька робота, безпосереднє спілкування зі студентською молоддю. Йому подобалися всі види навчально-виховного процесу: підготовка і читання лекцій, практичні заняття в аудиторії та за її межами, особливо так звана фольклорна практика – збирання зразків народної творчості на території області, незважаючи на те, що проведення її вимагало сучасної і ретельної підготовки та великої відповідальності.

Передусім зазначу, що з Олексієм Прокоповичем Чугуєм я особисто мала честь познайомитися в далекому 1998 році, коли вперше переступила поріг Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Так, будучи першокурсницею філфаку, із надзвичайною цікавістю слухала в його неперевершеному виконанні лекції з «Усної народної творчості» (курс же «Історія української літератури від давнини до середини 19 століття», який він читав із перших днів викладацької діяльності на кафедрі (з 1972 року), – на той час уже передав своїм молодшим колегам).

Секрети педагогічної майстерності Олексія Прокоповича прочитуються передусім у його виразній, емоційній методиці викладання, сценічному темпераменті, творчій енергетиці, щирому гуморі, високій професійності, безмежній відданості обраній справі та особливій любові до студентів. Особисто мене завжди зачаровував спокійний, тихий і теплий голос Учителя, який (як виявилось згодом) він зірвав на початку своєї викладацької кар'єри: не маючи належного досвіду, прагнув на лекціях дати студентам більше матеріалу, ніж це передбачалося навчальним планом. Тоді, за словами Олексія Прокоповича, лікарі заборонили упродовж трьох місяців не лише читати лекції, а й говорити.

Як справжній Учитель, Олексій Прокопович мав чудові природні акторські й режисерські здібності: міг зацікавити й надихнути аудиторію на колективну творчу роботу, а також перетворити, здавалося б, звичайний іспит (що традиційно припадав на зимову сесію) на незабутнє театралізоване різдвяне свято з обрядом колядування та щедрування, під час якого всі ми, студенти, почували себе справжніми українцями, які про-

довжують і не забувають народні звичаї, традиції та культуру.

У даному контексті вважаємо за необхідне зацентувати увагу на тому, що існує аксіома: все починається з дитинства, коли батьками закладаються основи нашого світогляду, нашої особистості. Але важливо усвідомити, зберегти і не розпорошити те цінне, що було набуто з народження, що й зробив Олексій Прокопович. Так, його батьки хоч і були простими колгоспниками, але були людьми відкритими, доброзичливими, безмежної душевної щедрості й глибокої порядності. Ці ж безцінні людські якості, любов до праці та повагу до народної моралі вони змогли прищепити й своїм дітям, яких у родині було п'ятеро. У спогадах Олексій Прокопович неодноразово зауважує, що на початковому етапі формування його фольклорно-пісенного й акторсько-режисерського світогляду головну роль відіграв саме батько – Прокіп Якович, який мав гарний голос і виразну артистичну манеру виконання пісень. «Це відбувалося найчастіше взимку, – пригадує в розмові Олексій Прокопович, – коли у вільний від сільськогосподарських робіт час він брався за шевське ремесло, виготовляв взуття для всієї родини. Хата наповнювалася співом, перетворюючись у своєрідний міні-театр, де слухачами була вся родина. Батьків репертуар був надзвичайно багатий і різноманітний, охоплюючи всі жанрові різновиди пісенного фольклору. Найулюбленишими були – «Ой на горі та жінці жнуть», «Засвіт встали козаченьки», «Гей, наливайте повнії чари» та багато інших».

Прикметно, що любов до театрального мистецтва Олексій Прокопович проніс у своєму серці крізь усе життя: завжди брав активну участь у концертах сільських самодіяльних колективів, виступаючи з читанням художніх творів, а також заявив про себе як неперевершений актор аматорських колективів, зокрема студентських, які робили театральні постановки за п'єсами класиків української літератури.

Піклуючись про сьогоденне студентство, яке, безсумнівно, потребує культурного розвитку, Олексій Прокопович зініціював у кінці 90-х – на початку 2000-х років відродження молодіжного театру «Прозріння», який за його часів «гримів» в університетських стінах. Навчаючись на той час уже в аспірантурі, я була запрошена взяти участь у прем'єрі вистави «Зрадлива доля» (про життя та творчість В. Н. Каразіна) за однойменною п'єсою героя даної статті. Цю подію згадую як одну з найцікавіших у моєму університетському житті. Численні репетиції, робота в студії звуко-

запису, справжня акторська гра на великій сцені й осмислене переживання головної ролі – ролі Марусі, першої дружини Василя Назаровича, не залишили мене, аматора театрального мистецтва, байдужою.

Незважаючи на всі згадані досить пристойні навантаження по навчально-виховній роботі О.П. Чугуй продовжував інтенсивно працювати на науковій ниві, досліджуючи елементи драматургічної форми в поезії та прозі. Слід зазначити, що предметом наукових зацікавлень О.П. Чугуя стає українська драматургія XIX століття (що й не дивно, зважаючи на театральне самовиховання й чималий досвід на аматорській режисерсько-акторській ниві). Передусім Олексія Прокоповича як літературознавця цікавить проблема вивчення спадщини одного з «корифеїв» українського театру – І.К. Карпенка-Карого. Пересічний талант і новаторство видатного драматурга й театрального діяча викликали зацікавлення в О.П. Чугуя ще в студентські роки під час написання дипломного дослідження – «Засоби зображення комічного в драматургії І. Карпенка-Карого (Тобілевича)». Ця перша карпенкознавча праця в науковому доробку філолога-каразінця згодом цілком логічно зініціювала й тему його кандидатської дисертації – «Драматургічна майстерність І. Карпенка-Карого», яку він захистив 1970 року. Цього ж року було оприлюднено монографію «Класик української драматургії (до 125-річчя І.К. Карпенка-Карого (Тобілевича)». Цінність цих розвідок вбачається в тому, що в них уперше було детально досліджено змістові аспекти комедіографії І. Тобілевича, зокрема фахово проаналізовано прийоми сюжетотворення, характеротворення, композиційні особливості, специфіку стилю, жанру, мовні особливості найбільш відомих п'єс драматурга.

Коло наукових інтересів О.П. Чугуя фокусується й навколо іншої знакової постаті в історії української літератури – Т.Г. Шевченка. Треба зазначити, що увагу яскравого представника харківської філологічної школи привертає передусім поетична творчість Тараса Григоровича, зокрема зовсім недосліджений її аспект – використання в ліричних та ліро-епічних творах елементів драматургічної форми. Результатом довготривалих і дискусійних наукових пошуків ученого-літературознавця стали фундаментальна монографія «Драматургічні елементи в ліриці Т.Г. Шевченка», яка вийшла друком 1989 року – до 175-річчя від дня народження Кобзаря, та дві окремі розвідки

про драматургізм поем Т. Шевченка. Взагалі удрукував на сторінках «Вісника Харківського університету» та інших видань низку статей про особливості поетики основоположника нової української літератури, що дало підстави критикам поіменувати його науковий доробок як найбільше досягнення драматургічної шевченкіани означеного періоду.

Прикметно, що і зараз, перебуваючи на «zasлуженому відпочинку» з 2010 року, Олексій Прокопович проявляє чималу активність на науковій ниві й не зраджує своїм шевченкознавчим дослідницьким інтересам, заявленим у попередні роки. Утім не менший науковий інтерес в О.П. Чугуя викликає й постать М. Гоголя, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Старицького та О. Гончара – письменників, творами яких він захоплювався упродовж усього життя і які найбільше посприяли формуванню його естетичних смаків, любові до мистецтва взагалі та слова зокрема, а також вибору професії філолога. У цілому, науковий доробок О.П. Чугуя-літературознавця складає більше 100 публікацій як у фахових виданнях України (серед яких лідує «Вісник Харківського національного університету»), так і в періодичних – журналах та газетах.

Прикметно, що викладацьку й наукову діяльність Олексій Прокопович вдало поєднує з художньою творчістю, зокрема він заявив про себе на літературній ниві як неперевершений драматург: написав і оприлюднив більше 20 п'єс. У його творчому доробку налічуємо чимало різножанрових творів: і комедії («Замах на Чорта», «Юні чарівниці»), і трагедії («Сибірська дума», «Кривава прем'єра», «Чорна троянда», «Кримські русалки»), і трагікомедії («Червоний смерч» (що складається із двох частин – «Бенкет голодних» та «Весілля людодів»), «Вершина кохання», «Агонія дракона», «Знищити місто»), і драми («Лісові гості», «Велике пророцтво», «Зрадлива доля» тощо).

Висновки і пропозиції. Отже, ґрунтовно дослідивши життєпис сучасного українського драматурга Олексія Чугуя – його світогляд, мораль, уподобання, темперамент, переконуємося в тому, що цей біографічний дискурс, по-перше, стане своєрідним ключем-коментарем до його творчого доробку, в якому прочитуються автобіографічні мотиви, а по-друге, допоможе читацькій аудиторії створити цілісне уявлення про авторську картину світу Чугуя-драматурга.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вірченко Т. Дискурс, еволюція, типологія художніх конфліктів української драматургії 1990–2010 років. (Автореф. дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література»). Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2012. 32 с.
2. Конончук Т. І. Вітаємо з добрим ужином: просвітянину і драматургу Олексієві Чугую – 80. Слово Просвіти, 2015. № 4 (796), 29 січня – 4 лютого, С. 15.
3. Куриленко І. А. Багатогранність таланту О. П. Чугуя: учителя, літературознавця, драматурга. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія», (80), 2019. С. 35–39.
4. Новиков А. «Театр абсурду» Олексія Чугуя. Українська література в загальноосвітній школі. Науково-методичний журнал, 2013. № 12. С. 11–13.
5. Телехова О. П. Драматургія О. П. Чугуя: інсценізація роману О. Гончара «Собор». Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. Випуск 80, 2019. С. 30–34.
6. Тхорук Р. Художній світ сучасної української драми (1990-2002): наздоганяючи традицію. Записки наукового товариства імені Шевченка. Т. ССXLV. Праці театрознавчої комісії. Львів, 2003. С. 417–429.

REFERENCES

1. Virchenko T. Dyskurs, evoliutsiia, typologiia khydozhnich konfliktiv ukrainskoi dramaturgii 1990–2010 rokiv. [Discourse, evolution, typology of artistic conflicts of Ukrainian drama of 1990–2010] (Abstract of the dissertation ... Doctor of Philology: specialty 10.01.01 “Ukrainian Literature”). Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2012. 32 p. [in Ukrainian].
2. Kononchuk T. Vitaiemo z dobrym uzhunkom; prosvitianynu I dramaturgu Oleksiievi Chuhuyu – 80. [Congratulations on a good dinner: educator and playwright Alexei Chuhay – 80]. Slovo Prosviti, 4 (796), January 29 – February 4, 2015. p. 15. [in Ukrainian].
3. Kurilenko I. Bagatogrannist talantu O. P. Chuhuia: uchytielia, literaturoznavsia, dramaturga. [Versatility of O.P.Chuguy’s talent: teacher, literary critic, playwright]. Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series “Philology”, 2019. № 80, pp. 35–39. [in Ukrainian].
4. Novikov A. “Teatr absurdu” Olexiia Chuhuia. [“Theater of the Absurd” by Alexei Chuguy]. Ukrainian Literature in the Global Educational School. Scientific and methodical journal, 2013. № 12. pp. 11–13. [in Ukrainian].
5. Telekhova O. Dramaturhiia O. P. Chuhuia: instsenizatsiia romanu O. Honchara “Sobor”. [Playwriting by O. P. Chuguy: staging of the novel “The Cathedral” by O. Honchar] Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series “Philology”, 2019. № 80, pp. 30–34 [in Ukrainian].
6. Thoruk R. Khudozhnii svit suchasnoi ukrainskoi dramy (1990–2002): nazdohaniyaiuchy tradytsiiu [The artistic world of modern Ukrainian drama (1990-2002): catching up with tradition]. Notes of the scientific partnership named after Shevchenko. T. ССXLV. Pratsi theatrical committee. Lviv, 2003. pp. 417–429 [in Ukrainian].